

SUSANA WEIN

Drága Róza*Rózsina és Vilinek*

Öt percet késtem. Gyorsan beléptem a nappaliba; tudtam, milyen kép fogad majd. Nem tévedtem, a kávé már az asztalon állt kitöltve, pontosan annyi tejszínnel, amennyivel szeretem. A szófán ült és egy fényképalbumot nézegetett. Fehér haja őszebbnek tűnt, mint máskor. Felnézett és rám mosolygott. Pontosan tudtam, mit jelent ez a mosoly... mikor jössz már egyszer pontosan?

– Szia, mit csinálsz? – kérdeztem, miközben arcon csókoltam és leültem a szófa karfájára. Egy fényképet nézett, amelyen két fiatal lány volt, sötét hajuk az akkoriban divatos viselet szerint fésülve.

– Nézd, itt az egyik barátnőmmel vagyok. Nem sokkal azután készült a kép, hogy Mexikóba érkeztünk, akartunk néhányat küldeni belőle a családunknak.

– Nagyon szép vagy – mondtam neki, miközben kényelmesen elhelyezkedtem a szófán.

– Hát persze! – mondta nevetve, jól megnyomva az r hangot. – Sok férfi udvarolt nekem.

Annak ellenére, hogy már ötven éve élt az országban, megmaradt az akcentusa. Gyakran minden szónál az első szótagot hangsúlyozta. A süteményre mutatott és levágott egy nagy szeletet. Még langyos volt. Az egyik kedvencemet sütötte, sajtosat. Megkóstoltam, miközben nehezen tudtam elképzelni ezt a 70 éves asszonyt a fotón látható fekete hajú lányként.

Szerettem ezeket a találkozásokat. Kíváncsian kérdeztem.

– Milyen volt az akkori Mexikó?

– Nagyon szép... bár nem is tudom, az emberek túl egyszerűeknek tündek. Nem, nem is erről van szó; inkább azt mondanám, hogy nagyon különbözött ez a világ attól, amelyet otthagytam. Bár meg kell valljam, hogy Veracruz felé tartva a hajón azt terjesztették, hogy itt vademberek élnek. El sem tudod képzelni, mennyire meglepődtem, mikor leszálltam a hajóról, hiszen egy tiszta utcából és házakból álló városban találtam magam, amely első pillantásra nem sokban különbözött a mi városainktól.

– Mesélj a hajóról!

* A fordítás Susana Wein: *En tiempo mexicano... cuentos húngaros* című műve (México, D. F., Editorial Katún, 1985., 58–63) alapján készült.

– Öreg és csúnya volt. Árut és utasokat is szállított. Ne is gyere nekem azzal, hogy szép lehetett, mert a harmadosztály egy koszfészek volt. Nyolcan egy kabinban, férfiak és nők vegyesen. Én nem bírtam ott maradni, inkább béreltem egy széket egy dollárért a folyosón. Csak nem fogok férfiakkal aludni egy kabinban! A 34 napos utat végigbetegeskedtem. Hiába küldött a kapitány rendes ennivalót, egy falat sem ment le a torkomon.

– Miért akartál Mexikóba jönni? Volt elég pénzed? – A kérdések csak úgy kavargtak a fejemben. Mosolyogva intett nyugalomra, hiszen nem tudott mind-egyikre egyszerre válaszolni.

– Néhány gazdag nagynéni küldött ötven dollárt útiköltségre. Húsz dollárt fizettem túlsúly miatt és ebből vettem meg a Rotterdamig szóló vonatjegyet is. Ami megmaradt, azt visszaküldtem a testvéremnek Budapestre. Gondoltam, hogy szűk-sége lehet rá. Érdekes módon az eszembe sem jutott, hogy nekem is jól jöhetne még. Így azután öt dollárral a zsebemben érkeztem Amerikába.

Értetlenül néztem rá, nem tudtam felfogni, hogyan volt képes valaki öt dollárral a zsebében elhagyni a hazáját. Talán a kalandvágy, a hit, hogy legyőzhet bármilyen akadályt... tovább nem jutottam a gondolkodásban, mert félbeszakított.

– Az I. világháború után Európa nem volt túl jó hely. A testvérem elesett az orosz fronton. Én mindig is ki akartam vándorolni az Egyesült Államokba, de nem hagyhattam egyedül az anyámat. Indulásom előtt két hónappal halt meg.

A hajón magyarok, németek, lengyelek, oroszok utaztunk együtt. Tudod, hogy jól beszéltem németül. Ezért azután a németek is mindig csak velem akartak társalogni, a többieket alja népségnek tartották. Engem azonban sértett ez a megvető magatartásuk, és elhatároztam, hogy nem szólalok meg többé németül. Nem igazán tudok mást mondani a hajóról. Megérkeztünk Veracruzba, és én ott álltam pénz nélkül. Ha valaki nem tudott felmutatni száz dollárt, akkor a hatóságok nem is engedték leszállni a hajóról. Végül az egyik magyar utas adott kölcsön. Tudtam, hogy küldtek nekem táviratilag száz dollárt és azt letétbe helyezték a várospan.

Amikor leszálltunk a hajóról, találkoztunk néhány honfitársunkkal, akik az újonnan érkezetteket várták, és felhívták a figyelmünket arra, hogy a bevándorlási procedura lezajlása után többet lehetőleg ne emlegessük a magyar származásunkat. Jobbnak tűnt, ha németnek adtuk ki magunkat, mert őket a mexikóiak nagyon szerették. Engem dühített, hogy le kell tagadnom a származásomat, pláne a hajón történetek után. Azt mondták, hogy Mexikóban a cigányokat nevezik magyaroknak, tehát bennünket is összetéveszthetnek, és azt hihetik majd, hogy tolvajok vagyunk és gyerekrablók. Így azután csak megfogadtam a tanácsot, félreraktam a büszkeségemet, és aki a származásom felől érdeklődött, annak azt mondtam, hogy német vagyok.

Az Egyesült Államokba akartam menni, de oda csak két év mexikói tartózkodás után lehetett bevándorolni. Sokat sírtam. Végigzokogtam az egész vonat-utat

Mexikóvárosig, nem is emlékszem semmire a tájból. Néhány honfitársammal egy vendégházban húztuk meg magunkat a San Cosme környékén. Nem tudtam spanyolul és nagy szegénységben éltem. Néha csak krumplira tettem. Alkalmanként kalapokat igazítottam, de ez nem volt rendszeres munka. Így azután vettem néhány jó minőségű, illatosított német szappant és azokat árultam a piacon. Két nagytucat szappannal megálltam a piac bejáratánál. Akkor már tudtam egy keveset spanyolul, épp eleget ahhoz, hogy el tudjam adni az árumat.

Nagyon szégyelltem ezt a munkát. Elképzeltem, hogy mit szólnának a rokonaim, ha látnák, miből élek. A piac inkább egy furcsa keleti bazárhoz hasonlított. Emberek ezrei, egymás hegyén-hátán, lökdösődtek, piszkosak voltak, az árut a földről kínálták.

Feltettem egy kalapot, egy kendővel pedig eltakartam az arcomat, mert nem akartam, hogy bárki is felismerjen. Minden nap másik piacra mentem. Gyakran látogattam a Tacubaya negyedben lévő, vasárnaponként pedig a Lagunilla piacon voltam. Sokat dolgoztam és keveset ettem.

Egy honfitársnőmtől bérelt pici szobában laktam. Nagyon egyszerűen berendezett, a többi szobától csupán függönnyel elválasztott helyiség volt. Egy priccsből, egy székből és egy kartondobozokból összeállított szekrényből állt az összes berendezése, ez utóbbiban tarthattam a ruháimat. Így teltek a napjaim, mígnem az egyik alkalommal egy ellenőr a szappanárúsításra jogosító engedélyemet kérte. Nem értettem, mit akar, és nem is tudtam neki semmit elmagyarázni. Bevitt a rendőrségre. Elvette a szappanokat és otthagytott minden nélkül, sírva. Egy férfi felvette az adataimat, később megtudtam, hogy az Államrendészeti Minisztérium* hivatalnok volt. Minél tovább kérdezett, annál jobban sírtam. Szörnyű németiséggel kezdett beszélni. Válaszoltam. Azt mondta, látja rajtam, hogy előkelő hölgy vagyok. Arra kért, menjek vele a dolgozószobájába. Amikor beléptünk, bezárta az ajtót. Azt mondta, segíteni akar. Meg azt is, hogy nagy bünt követtem el azzal, hogy engedély nélkül árusítottam az utcán és ráadásul még külföldi is vagyok. Börtönbe küldhetne és csak óvadék ellenében engednének szabadon. Még most is ugyanolyan tisztán látom magam előtt ezt az embert, mint akkor. Alacsony volt, kis bajusza és nagy műgonddal fésült haja. Éles hangon, förtelmes kiejtéssel beszélt németül. Elkeseredetten zokogtam és arra gondoltam, hogy mit szólna a családom, ha megtudná, hogy letartóztattak, mint valami közönséges bűnözőt.

A férfi ekkor közelebb lépett és a hajamat kezdte simogatni. Furcsának tartottam a viselkedését. Nem ez a szokásos módja, hogy letartóztassanak valakit. Hátrébb léptem és egy fotel toltam kettőnk közé. Kergetni kezdett az íróasztal és a fotel körül. Az ajtóhoz futottam, de amikor ki akartam menni, szembesülnöm kellett azzal a ténnyel, hogy kulcsra zárták. Mosolyogva tartott felém, miközben

* A Főügyészségnek felel meg (a fordító).

mézes-mázos hangon beszélt. Azt ígérte, hogy segít és támogat, hogy ne kelljen szappant árulnom az utcán. Igazi úriasszonyként bánik majd velem. Egyébként is csodálta a németeket, ezért is tanulta meg a nyelvüket. A legkülönlegesebb dolog pedig, ami történhetett vele az, hogy találkozott végre egy igazi, előkelő német hölgygel.

Megdöbbenve hallgattam. Hátamat az ajtónak támasztva álltam és láttam, hogy egyre közelebb kerül hozzám. De olyan visszatetszést keltett bennem ez a németesdi dolog, hogy hirtelen kiszakadt belőlem, nem német vagyok, hanem magyar.

Akkor már csupán harminc centi távolságra volt tőlem. Visszahőkölt és furcsa tekintettel bámult rám. Nem hagytam, hogy sokat gondolkodjon. Elkezdtem magyarul átkokat szórni felé és kértem Isten, hogy segítsen. Minél hangosabban kiabáltam annál hátrébb lépett. Úgy döntöttem, hogy követem és az ujjammal fenyegettem. Olyan sápadt lett, mint ez az abrosz és lerogyott az íróasztalra. Tágra nyílt szemmel kérdezte, „Maga magyar?” Magabiztosan mosolyogtam. „Hát persze!”

Kétségbeesettnek tűnt, nekem pedig eszembe jutottak azok a tanácsok, amelyeket Veracruzba érkezésemkor kaptam. Elmondtam neki a következő történetet.

Apám a cigányok királya volt, és ha valaki csak egy ujjal is hozzám merészel érni, egész népünk átka zúdul rá a magyarok átkain kívül. Anélkül, hogy időt hagytam volna neki a reagálásra, elkezdtem magyarul kiabálni, hogy Attila az összes harcosát a nyakára küldi.

Rémülten bámult rám, egy szót sem értett abból, amit mondtam. Félelemtől remegő hangon ajánlott egyezséget. Elmehetek az összes szappanommal, ha visszavonom a magyar átkaimat.

Egy pillanatra elgondolkoztam, majd beleegyeztem. Gyorsan leugrott az íróasztalról, kivette mellényzsebéből a kulcsot, sietve kinyitotta az ajtót és visszaadta a szappanaimat. Levettem a kendőt az arcomról és emelt fővel távoztam.

Nagyon feldúlva értem vissza a szállásomra, szabályosan rosszul voltam. Felmentem a harmadik emeletre, hogy az ott lakó magyar barátnőmnek elmeséljem a történeteket. Kopogtam az ajtaján, de senki nem nyitotta ki. Nem volt otthon. Képtelen voltam visszamenni a saját szobámba, így hát leültem a lépcsőre és keservesen sírni kezdtem.

Hamarosan megjött Sándor. A szobájába tartott. Fáradt volt, a tarkójáról törlötte az izzadságot. Jobb karján nyakkendőket tartott, a vállán zoknik voltak, a bal kezében néhány doboz harisnya. Elmesélte, hogy a Római negyedben árult ma. Nem akartam, hogy sírni lásson. Mégis észrevette és leült mellém. Kérte, meséljem el, ami velem történt és én így is tettem. Amikor befejeztem, kivett a zsebéből egy zsebkendőt, letörölgette a könnyeimet, felemelte az arcomat, a sze-

membe nézett és azt mondta, „Drága Róza, nincs más megoldás, minthogy elvegyelek feleségül”.

Anyám huncutul rám mosolygott. „Mint látod, szerelem volt ez az első látásra.” Összeszedte a csészéket, a kávéét, a tányérokat és a süteményt. Távozóban még küldött felém egy csókot és eltűnt a konyha irányába.

CSIKÓS ZSUZSANNA fordítása

